

Samenvatting Deel Twee

Eind 2006 zei een vrouw uit Totnes tegen me: ‘Wanneer ik denk aan wat TTT doet, voel ik me zo vol hoop dat ik zou kunnen huilen.’ Hoop is een van de kern-emoties die we moeten voeden en bewaren om door de komende woelige wateren heen te laveren. Het is een emotie die milieucampagnes tot nog toe moeilijk konden oproepen. We zagen in dit deel de verschillende manieren waarin bewust worden van piekolie mensen kan raken in verschillende vormen van een Aardolie-afkick-stress-stoornis. We zagen ook hoe belangrijk het scheppen van beelden van een toekomst met minder energie is, en ontdekten een aantal instrumenten, zoals het vertellen van verhalen, dat kan helpen om deze toekomstbeelden te creëren.

Soms kunnen mensen afwijzend reageren op de verwijzing naar inzichten uit de behandeling van verslavingen of op het aanpakken van de angst die de confrontatie met piekolie en klimaatverandering kan veroorzaken, omdat ze dat als wat *soft* beschouwen, of als iets wat niet praktisch is of niet relevant voor het actuele activisme. Ik waag dat te betwijfelen. Ik denk dat het naïef is te denken dat we mensen een dvd van *The End of Suburbia* of *An Inconvenient Truth* zouden kunnen geven, die zij dan thuis op hun eentje bekijken, in een duister huis, en dan van hen te verwachten dat die ervaring hen onberoerd laat. Als het ontdekken van piekolie en het echt inzien van de implicaties van klimaatverandering mij angstig maakten, dan kun je veilig aannemen dat dit ook zo is voor andere mensen.

We vinden het volkomen normaal dat iemand na

een pijnlijke gebeurtenis in zijn leven begeleiding krijgt. Is het dan niet even logisch om, gezien de schaal van de verandering die onze gemeenschappen collectief zullen ondergaan, nu te gaan onderzoeken hoe we ze effectief bij die transitie en alles wat die zal omvatten, kunnen begeleiden, in feite dus eerder een pre-trauma- dan een post-trauma-begeleiding. Ik heb het gevoel dat het toevoegen van deze dimensie aan de Transitie-initiatieven ze alleen maar kan versterken, en dat de inzichten uit instrumenten als het FRAMES-model de mogelijkheid openen voor een heel nieuwe denkwijze over het betrekken van gemeenschappen bij dit werk.

Ten slotte behandelde dit deel ook de eerste poging om een toekomstbeeld op gemeenschapsniveau te creëren van de Kinsale College-studenten. Hoewel in die tijd niemand van de betrokkenen echt de omvang van wat gecreëerd werd begreep, is het sindsdien de fundering en inspiratie geworden voor de snel groeiende Transitie-beweging. Soms ontstaat er een idee dat het juiste idee op het juiste moment blijkt te zijn, en het Kinsale EDAP is zo’n idee. Sinds zijn publicatie is het idee geëvolueerd en uitgebreid, en steeds dynamischer geworden. Centraal is echter de boodschap, die ook aan het Kinsale-plan ten grondslag ligt, dat naast het verlangen tot verandering, we een toekomstbeeld moeten creëren van waar we naartoe willen. Het Kinsale EDAP begon met de volgende uitspraak van Joel Barker: ‘Visie zonder actie is niet meer dan een droom; actie zonder visie doet gewoon de tijd passeren; visie met actie kan de wereld veranderen.’¹³

Deel 3 De handen

Het planten van een hazelaar in Totnes tijdens een boomplantdag van de gemeenschap.

Van ideeën naar actie: verkenning van het Transitie-model voor een inspirerende opbouw van lokale veerkracht

‘De tijd is rijp om te kijken wat het voor het Verenigd Koninkrijk zou betekenen om in een periode van vijftien tot twintig jaar een post-olie-economie te creëren; niet zozeer een verklaring van ‘olie-onafhankelijkheid’, dan wel van het einde van olie-afhankelijkheid.’ – David Miliband ¹ minister van Milieu van Groot-Brittannië

‘Vernieuwing vereist een goed idee, initiatief en een paar goede vrienden.’ – Herb Shepard ²

‘Laat de ideeën ontstaan uit de gemeenschap en laat de gemeenschap er zeggenschap over houden. De taak van het gemeentebestuur is te faciliteren, te luisteren, eventueel te zorgen voor advies, contacten of financiering en, het allerbelangrijkste, te verzekeren dat bureaucratie de initiatieven vanuit de basis niet voor de voeten gaat lopen.’ – een lokale bestuurder in contact met het Transitie-netwerk

Gegeven de schaal van de komende veranderingen zoals hierboven geschetst, is het duidelijk dat het idee dat we ons er op een veilige manier doorheen kunnen manoeuvreren door alleen maar onze gloeilampen te vervangen en de thermostaat wat lager te zetten, volstrekt ontoereikend is. In Deel Drie, De Handen, zullen we bekijken hoe we, samen met de gemeenschap om ons heen, kunnen beginnen met een ontwikkeling naar een post-oliewereld die feitelijk te verkiezen is boven de huidige. We staan potentieel op een keerpunt van veel dingen, waaronder een nooit eerder vertoonde economische, culturele en sociale renaissance. Het model dat ik mee ontwikkeld heb is het Transitie-model, dat een positieve, oplossingsgerichte manier is om mensen in je omgeving te verzamelen om samen antwoorden op piekolie en klimaatverandering te gaan onderzoeken op de schaal van de gemeenschap. Toen we in september 2006 het eerste Britse Transitie-initiatief, Transition Town Totnes, lanceerden, spraken we schertsend over het idee ‘besmettelijk’ te worden. Nu zijn we dat geworden. De Transitie-beweging is in korte tijd een van de snelst groeiende initiatieven op het niveau van de gemeenschap in de wereld geworden. In dit deel zal ik proberen te beschrijven wat een Transitie-initiatief is

en zal ik de Twaalf Transitie-stappen presenteren die de essentiële bestanddelen vormen van de eerste fase van een Transitie-proces en die je alles zouden moeten aanreiken wat je nodig hebt om te kunnen beginnen. Het idee is dat je aan het eind van Deel Drie volledig toegerust bent om dit proces te beginnen op de plek waar je woont. De essentiële boodschap van dit deel is dat we dit niet kunnen als individuen en dat zowel klimaatverandering als piekolie de uitgangspunten van zowel ons denken als onze besluitvorming moeten zijn. Het is nodig dat we groter gaan denken, dat we samenwerken met anderen en dat we grote haast gaan maken met onze inspanningen.

Hoofdstuk 10

Zomer 2008 waren deze Transitie-initiatieven al goedgekeurd

Alle cursieve plaatsen behoren tot het Verenigd Koninkrijk.

- Kinsale, Ierland – 2.300
- Totnes – 8.500
- Penwith (West Cornwall district) – 63.000
- Ivybridge – 12.000
- Falmouth – 20.000
- Moretonhampstead – 1.500
- Lewes – 16.000
- Stroud – 12.000
- Ashburton – 3.500
- Ottery St Mary – 7.500
- Bristol – 400.000
- Brixton – 65.000
- Forest Row – 5.500
- Mayfield – 2.,500
- Glastonbury – 9.000
- Lostwithiel – 2.700
- Forest of Dean – 80.000
- Nottingham – 280.000
- Wrington – 2.000
- Brighton & Hove – 250.000
- Portobello, Schotland – 10.000
- Market Harborough – 20.000
- Sunshine Coast, Australië – 200.000
- West Kirby – 13.000
- Llandeilo – 3.000
- Bro Ddyfi – 13.000
- Whitstable – 30.000
- Marsden/Slaithwaite – 9,500

Het Transitie-concept

Wat is nu eigenlijk een ‘Transitie-initiatief’? De term die aanvankelijk werd gebruikt om dit idee te beschrijven was ‘Transition Towns’ (Transitie-gemeenten), maar deze blijkt inmiddels nauwelijks nog van toepassing, aangezien we intussen spreken over Transitie-steden, -districten, -valleien, -schiereilanden, -postcodegebieden, -dorpen, -gehuchten en -eilanden... Hoewel geen van deze zo’n mooie alliteratie geeft als Transition Towns, lijkt ‘Transitie-initiatieven’ de beste algemene term. Transitie-initiatieven vormen een opkomende, nieuwe benadering van duurzaamheid op het niveau van de gemeenschap. Je ziet ze overal in het land verschijnen. Zij zijn, om een omschrijving van Jeremy Leggett te gebruiken, ‘behapbare microkosmosen van hoop’. Het idee begon, zoals we in hoofdstuk 9 hebben gezien, in Ierland met het *Kinsale Energy Descent Action Plan* (KEDAP, zie pag.141), en het heeft zich sindsdien verspreid over gemeenschappen in het Verenigd Koninkrijk en daarbuiten.

Transitie-initiatieven zijn gebaseerd op vier basisveronderstellingen:

- 1) dat leven met een dramatisch lager energieverbruik onvermijdelijk is en dat het beter is je hierop voor te bereiden dan erdoor te worden overvallen;
- 2) dat onze gemeenschappen op dit moment de veerkracht missen om zich teweer te stellen tegen de ernstige energiecrises die met piekolie gepaard zullen gaan;
- 3) dat we gezamenlijk moeten handelen en dat we dat nu moeten doen;

- 4) dat we, door de collectieve intelligentie van de mensen om ons heen te ontketenen om op een creatieve en pro-actieve manier onze energie-af-daling te ontwerpen, manieren van samenleven kunnen opbouwen die meer verbonden en verrijkend zijn en die een erkenning inhouden van de biologische grenzen van onze planeet.

Een toekomst met minder olie zou, als er van tevoren voldoende over is nagedacht en er goede ontwerpen zijn gemaakt, te verkiezen kunnen zijn boven het heden. Er is geen reden te bedenken waarom een toekomst met minder energie en meer veerkracht een lagere kwaliteit van leven zou moeten inhouden dan de huidige situatie. Een toekomst met een versterkte lokale economie zou juist vele voordelen hebben ten opzichte van het heden, zoals een gelukkigere en minder gestresste bevolking, een verbeterd milieu en meer stabiliteit. In feite begint er op regeringsniveau een zeker bewustzijn hiervan te ontstaan, althans in Australië. Andrew McNamara, minister van Duurzaamheid, Klimaatverandering en Innovatie van Queensland zei onlangs:

‘Er bestaat geen twijfel over dat lokale oplossingen die uit de gemeenschap zelf voortkomen van essentieel belang zullen zijn. In dat opzicht heeft de overheid beslist een rol te spelen, door lokale netwerken te stimuleren die kunnen bijdragen aan lokale productie van voedsel, brandstof en water en ook van banen en dingen die we nodig hebben uit winkels.

We zullen een herlokalisering meemaken van de manier waarop we leven, die ons zal herinneren, niet aan de afgelopen eeuw, maar aan de eeuw daarvóór. En dat is geen slechte zaak. Het lijdt geen twijfel dat een van de goedkopere oplossingen, namelijk het versterken van lokale consumptie, productie en distributie, zeer effectief zal zijn. Dit zal bovendien een positief neveneffect hebben in die zin dat we onze gemeenschappen beter leren kennen. Van lokale netwerken voor mens en samenleving zijn voordelen te verwachten, die ik graag zou zien toenemen.’³

Hoe dit in de praktijk op iedere plek wordt uitgedacht en ontwikkeld, zal steeds weer anders zijn. In plaats van voorgeschreven oplossingen aan te bieden, hebben Transitie-initiatieven eerder de bedoe-

Kippen integreren in groenteproductie is lang de heilige graal van permaculturisten geweest. Hier kippen op slakkenpauze op de kleine permacultuurakker van Dominic Waldron in Co. Kerry, Ierland. De groenten zelf worden afgeschermd met netten.

ling als katalysator te werken voor gemeenschappen om zelf dingen te onderzoeken en met hun eigen antwoorden te komen.

Zij richten het collectieve denken op de praktische kant van energie-af-daling die volgens een groeiend aantal commentatoren het onvermijdelijk resultaat zal zijn van zowel piekolie als klimaatverandering, zoals we in Deel Een hebben gezien. Transitie-initiatieven zijn erop gericht gemeenschappen te creëren die veerkrachtig zijn, dat wil zeggen beter in staat schokken van buitenaf op te vangen (dit idee is behandeld in hoofdstuk 3), of die nu komen door klimaatverandering, problemen met de energievoorziening of stijgende brandstofprijzen. Het is veel meer dan alleen maar een denkoefening. Zij onderzoeken de praktische kanten van de bewuste herlokalisering van een woonplaats. In de woorden van David Holmgren (die het heeft over permacultuur, maar hetzelfde geldt ook in deze context): Transitie-initiatieven zijn ‘de van ganser harte en positieve acceptatie van energie-af-daling als niet alleen onvermijdelijk, maar ook als een gewenste realiteit.’⁴

Gegeven het feit dat olie en gas opraken en dat we dringend CO₂-emissies ingrijpend moeten verlagen, zelfs in die mate dat we door onze dagelijkse manier van leven meer koolstof opslaan dan uitstoten, stellen Transitie-initiatieven zich de vraag hoe zo’n wereld er feitelijk uit zou zien. Hoe zouden we leven? Waar zou ons voedsel vandaan komen? Wat zouden we horen als we ‘s morgens het raam zouden openen? Het Transitie-proces biedt een positieve, oplossingsgerichte benadering die de verschillende elementen uit een gemeenschap verbindt om deze gemeenschappelijke uitdaging aan te gaan. Het ziet een groot deel van de oplossing als iets dat van binnenuit ontstaat, in een proces waarin wordt vrijgemaakt wat reeds aanwezig is, in plaats van een oplossing die komt van experts en consultants van buitenaf.

- Frome – 27.000
- Brampton – 4.000
- Isle of Wight – 133.000
- Waiheke Island, Nieuw-Zeeland – 7.700
- Dunbar, Schotland – 6.400
- Orewa, Nieuw Zeeland – 6.000
- Rhayader – 3.500
- Seaton – 6.500
- Bath – 85.000
- Exeter – 120.000
- Isle of Man – 85.000
- Canterbury – 40.000
- Kapiti District, Nieuw-Zeeland – 40.000
- Carbon Neutral Biggar – 2.000
- Presteigne – 2.500
- Wolverton – 9.000
- Leicester – 280.000
- Hollywood, Noord Ierland – 13.000
- Westcliff-on-Sea – 40.000
- Isles of Scilly – 2.000
- Liverpool South – 60.000
- Norwich – 126.000
- Tring – 14.000
- Crediton – 18.000
- Boulder, CO, USA – 300.000
- North Howe – 1.000
- Lampeter – 3.500
- South Petherton – 3.500
- Armidale, NSW, Australië – 25.000
- Chichester – 22.000
- Bell, VIC, Australië – 10.000
- Bellingen, NSW, Australië – 12.400
- Berkhamsted – 19.000
- Forres – 10.000
- Sandpoint, ID, VS – 8.000
- Opotiki Coast, Nieuw-Zeeland – 9.000

18) Waarin de Transitie-benadering verschilt van andere milieubenaderingen

Traditionele milieubeweging	Transitie-benadering
Individueel gedrag	Groepsgedrag
Eén kwestie	Holistisch
Instrumenten: lobbyen, campagnes en protesten	Instrumenten: publieke deelname, ecopsychologie, kunst, cultuur en creatieve opleiding
Duurzame ontwikkeling	Veerkracht / herlokalisering
Angst, schuld en doen schrikken als aanzetten tot actie	Hoop, optimisme en pro-activiteit als aanzetten tot actie
Veranderen van nationaal en internationaal beleid door te lobbyen	Veranderen van nationaal en internationaal beleid door het verkiesbaar te maken
De man in de straat als het probleem	De man in de straat als oplossing
Algemene campagnes	Doelgerichte interventies
Engagement op één niveau	Engagement op verschillende niveaus
Voorschrijvend: bepleit bepaalde antwoorden en oplossingen	Werkt als katalysator – geen pasklare antwoorden
CO ₂ -voetafdruk	CO ₂ -voetafdruk en indicatoren van veerkracht
Geloof dat economische groei nog mogelijk is, zij het een meer groene groei	Ontwerpen van een economische renaissance, zij het een lokale

‘Permacultuur is een ontwerp-systeem gebaseerd op ecologische principes die het organiserend kader bieden voor het in praktijk brengen van een permanente of duurzame cultuur. Het... brengt de verschillende vaardigheden en levenswijzen samen die herontdekt en ontwikkeld moeten worden om ons in staat te stellen de overgang van afhankelijke consumenten naar verantwoordelijke producenten te maken.

In die zin is permacultuur niet het landschap op zich, of zelfs niet de vaardigheid van het biologisch tuinieren, duurzame landbouw, energie-efficiënt bouwen of de ontwikkeling van ecodorpen op zich, maar kan het gebruikt worden voor het ontwerpen, oprichten, beheren en verbeteren van deze en alle andere pogingen die door individuen, huishoudens en gemeenschappen ondernomen worden op weg naar een duurzame toekomst.’

David Holmgren (2002), *Permaculture: Principles and Pathways Beyond Sustainability*, Holmgren Design Services

In afbeelding 18 probeer ik te laten zien hoe de Transitie-aanpak verschilt van meer conventionele milieubenaderingen, met het opbouwen van veerkracht als een van de hoofddoelstellingen. Ik moet toegeven dat ik in mijn kolom van de conventionele milieubenadering tot op zekere hoogte generaliseer, zozeer dat het grenst aan een stereotype, maar ik denk dat dit werkt en essentieel is om het bijzondere uitgangspunt van de Transitie-aanpak te kunnen verduidelijken.

De filosofische grondslagen

Een van de belangrijkste fundamenten van het Transitie-concept is permacultuur. Permacultuur is aartsmoeilijk om in één enkele zin te omschrij-

ven. Het laat zich niet vatten in een heldere definitie die iemand in staat zou stellen zich er een juiste voorstelling van te vormen. In wezen is het een ontwerpsysteem voor het scheppen van duurzame menselijke woonplaatsen. Voor het ontwerpen van de transitie die onze woonplaatsen en gemeenschappen onvermijdelijk zullen moeten ondernemen, hebben we behoefte aan een ontwerp-sjabloon waarmee we alle onderdelen – sociaal, economisch, cultureel en technisch – op een succesvolle manier en zo efficiënt mogelijk kunnen samenvoegen. Permacultuur kan worden gezien als het ethisch fundament dat we gebruiken om het Transitie-werk te onderbouwen en als de ontwerp-‘lijm’ om alle elementen van een postpiek-gemeenschap samen te smeden. De reden waarom mensen met een permacultuurachtergrond het Transitie-concept doorgaans eerder te pakken hebben dan de meeste an-

dere mensen, is dat het op de ontwerpprincipes van permacultuur is gebaseerd.⁵ Ik heb de afgelopen tien jaar permacultuur gedoceerd en haar ethiek en principes liggen in hoge mate aan de basis van mijn manier van denken.

Permacultuur is oorspronkelijk ontwikkeld in de jaren ’70 van de vorige eeuw ten tijde van de eerste oliecrises, als een ‘permanente agricultuur’, die zich afkeerde van de jaarlijkse teelten en monocultuur van de landbouw en zich ontwikkelde tot meerlagige systemen met gebruik van productieve en nuttige bomen en vaste planten.⁶ De aanvankelijke gerichtheid op alleen landbouw werd al snel verbreed toen duidelijk werd dat duurzame voedselproductie niet los gezien kan worden van een hele reeks andere aspecten van de samenleving, zoals economie, bouwen, energie, enzovoorts. Men begon de term ‘permacultuur’ te zien als een samentrekking van ‘per-

manente cultuur’, wat gaat over het creëren van een cultuur van bestendigheid en permanentie. De eerste grondige uiteenzetting hierover, Bill Mollison’s *Permaculture: a Designer’s Manual*,⁷ was in feite een handleiding voor het herstel van de aarde, een verbazingwekkend breed opgezet, ambitieus, encyclopedisch werk dat de lezer een gereedschapskist bood voor het herstel van de aarde. In de daaropvolgende vijftien jaar werd permacultuur door velen, althans in de beleving van de goegemeente (ondanks haar massale groei en de inspiratie en fundamenten die zij bood aan duizenden projecten over de hele wereld) beschouwd als een bizarre vorm van tuinieren waarbij autobanden worden gebruikt en obscure planten, die waarschijnlijk niemand graag op zijn bord zag belanden.

In 2004 publiceerde David Holmgren, de mede grondlegger van het concept, *Permaculture: Princi-*

Het Ark-permacultuurproject bij Clones, Co. Monaghan, Ierland is een prachtig voorbeeld van permacultuurprincipes in de praktijk. De slimme situering van de vijver zorgt voor zowel reflecterend winterlicht naar het huis, verwarming voor de groentetuin, water en voedingsstoffen voor irrigatie, als passieve afkoeling voor het huis. De groentetuin juist buiten de achterdeur maakt het onderhoud gemakkelijker en optimaliseert het door het huis gecreëerde microklimaat. Bij willekeurige samengestelling zouden deze heilzame relaties tussen vijver, huis en tuin verloren zijn gegaan.

‘Permacultuur is een filosofie van werken mét in plaats van tegen de natuur; van aanhoudende en aandachtige observatie eerder dan aanhoudende en gedachteloze arbeid; en van het kijken naar planten en dieren in al hun functies, eerder dan een gebied te behandelen als een systeem waar slechts één product van belang is.’

Bill Mollison

David Holmgren's permacultuurprincipes*

1. Observeer en reageer

Het gebruik en de kracht van goed observeren is een kunde die weinigen onder ons meester zijn. Gedetailleerde observaties van waar we staan dienen als basis voor alle te ondernemen acties. Een post-piek-wereld zal eerder steunen op gedetailleerde observaties en goede ontwerpen dan op energie-intensieve oplossingen.

2. Vang en verzamel energie

Energie stroomt door onze natuurlijke systemen en wordt op verschillende manieren opgeslagen in water, bomen, planten, bodems, zaden, enzovoort. We moeten bedreven worden in hoe hiervan het best gebruik te maken en ons idee van 'kapitaal' verschuiven van wat we op de bank hebben staan naar de energiebronnen om ons heen. Ik hoorde Holmgren eens zeggen dat een goede houtstapel, zoals we die nu nog in Oost-Europa zien, een veel betere indicator is voor nationale rijkdom dan het BNP.

3. Zorg voor oogst

Dit principe stelt dat elke interventie die we in het systeem doen, elke verandering die we aanbrengen, elk element dat we introduceren een productieve meerwaarde moet hebben. Bijvoorbeeld noten- of fruitbomen op openbare plaatsen, daktuinen vol etenswaar, of stedelijke landschappen vol etenswaar.

4. Gebruik zelfregulering en aanvaard feedback

Een goed met permacultuurprincipes ontworpen systeem zou in feite zelf regulerend moeten kunnen werken met een minimum aan interventies en onderhoud, zoals het ecosysteem van een bos waar niemand hoeft te wieden, bemesten of plagen bestrijden.

5. Gebruik en waardeer hernieuwbare bronnen en diensten

Als de natuur in staat is om aarde luchtig te maken (wormen), stikstof vast te leggen (klaver) en vruchtbare aarde te maken (bomen), dan zouden we daar beter gebruik van moeten maken in plaats van te denken hoe we die functies kunnen vervangen. Waar de natuur ons werk uit handen kan nemen, moeten we dit (graag) toelaten.

6. Produceer geen afval

Het concept afval betekent feitelijk dat er sprake is van een slecht ontwerp. Elke output van een systeem kan de input worden van een ander systeem. Hiervoor zouden we meer cyclisch moeten denken in plaats van lineair.

7. Ontwerp van patronen naar details

We moeten leren om ons werk vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Dit principe stelt dat we ons werk moeten zien in de ruimere context van waterhuishouding, regionale economie enzovoorts, zodat we beter zicht houden op het doek waarop we schilderen en op de krachten die ons handelen beïnvloeden.

8. Verenig liever dan te scheiden

Permacultuur wordt wel eens omschreven als de wetenschap van het maximaliseren van behulpzame relaties. Wat in een energie-arme gemeenschap duidelijk aan belang wint zijn de relaties die we kunnen weven tussen de verschillende elementen van die plek (een principe dat aan bod komt in Transitie-instrument nr 5, (pag.118). Oplossingen zijn eerder te vinden in een geïntegreerde, holistische aanpak dan in een toenemende specialisatie en hokjesdenken.

9. Gebruik kleine en trage oplossingen

Dit principe geeft het kernargument van dit boek goed weer, namelijk dat, zoals Holmgren zegt 'systemen zodanig ontworpen zouden moeten zijn dat functies op de kleinst mogelijke schaal werken, die voor die functie praktisch en energie-efficiënt is.' Onze oplossingen zullen we baseren op het principe dat hoe kleiner en intensiever ze kunnen zijn hoe veerkrachtiger ze zullen zijn.

10. Gebruik en waardeer diversiteit

Monoculturen zijn uiterst fragiel en vatbaar voor ziekte en ongedierte, terwijl meer diverse systemen een veel grotere inherente veerkracht hebben. Onze gemeenschappen zullen tijdens de energieafdeling beter kunnen bloeien wanneer er veel kleine ondernemingen, lokale munteenheden, voedsel- en energiebronnen, enzovoorts zijn, dan wanneer ze helemaal afhankelijk zijn van gecentraliseerde systemen van de globalisering, de monocultuur op de grootst mogelijke schaal.

11. Gebruik randen en waardeer het marginale

Een veelgebruikte observatie binnen permacultuur is het idee van 'randen', het punt waar twee ecosystemen elkaar raken is vaak productiever dan elk van die systemen apart. Dit principe herinnert ons aan de noodzaak om systemen waar mogelijk te laten overlappen om hun potentieel ten volle te benutten.

12. Beantwoord en gebruik veranderingen op een creatieve manier

Natuurlijke systemen stromen, ontwikkelen en groeien voortdurend. De manier waarop ze reageren op schokken, zoals een bosbrand, kan ons veel leren over hoe wij om kunnen gaan met onze transitie, weg van fossiele grondstoffen. Blijven kijken naar de verandering om je heen, in plaats van vast te houden aan het idee dat alles vastligt, kan ook goed helpen.

* gebaseerd op *Permaculture: principles and pathways beyond sustainability*

ples and Pathways Beyond Sustainability, dat permacultuur opnieuw op de kaart zette als een radicale ontwerpwetenschap. Hij herdefinieerde de permacultuurprincipes als de principes die nodig zullen zijn om de postpiek-wereld te onderbouwen.

Toen ik met piekolie kennismakte, was mijn eerste instinctieve reactie om bij het formuleren van een antwoord permacultuurprincipes te gebruiken. Het verbaasde me dat de beweging waar ik zo van hield en waarvan ik deel uitmaakte, nog maar zo weinig bekendheid had in de bredere samenleving voor wat betreft de bijdrage van haar inzichten aan een grootschalige sociale transformatie. Ik besepte dat we de dingen dus enorm moesten gaan versnellen. Ik begon me af te vragen waarom dit zo was. Toen stuitte ik op een uitstekend en inzichtelijk artikel van Eric Stewart, waarin hij schreef:

‘Ik heb de indruk dat er in permacultuur sprake is van twee vrijwel tegengestelde drijfveren. De ene betekent terugtrekking uit de bredere samenleving en de andere betekent werken aan de transforma-

*tie van de samenleving. Terwijl je zou kunnen verdedigen dat terugtrekking uit de bredere samenleving ook een actie is die de samenleving verandert, geloof ik toch dat er sprake is van een wanverhouding in de zin dat permacultuur zich eerder manifesteert in het isolement dan in samenwerking in onze cultuur. We hebben behoefte aan een cultuuromslag die neerkomt op groeiende samenwerking, teneinde de beschikbaarheid van de rijkdommen die permacultuur te bieden heeft, te vergroten.’*⁸

Dit sloeg voor mij de spijker op de kop. Permacultuur is een beweging die, zoals opnieuw gedefinieerd door Holmgren, een ontwerpsysteem en filosofische onderbouwing biedt voor een postpiek-samenleving, maar die zich, volgens Stewart, tegelijkertijd schuldig maakt aan het bewaren van een zekere afstand tot diezelfde samenleving. Piekolie is voor mij een oproep aan de houtbewerkers en stoelenmatters in de bossen, aan de groente- en fruitkwekers langs mistige landweggetjes, en aan de in-

Woningen in aanbouw bij Mal-low, Co. Cork, Ierland. Hier zijn permacultuurprincipes afwezig. Als het voorste gebouw op het zuiden gericht is (besparing op verwarmingskosten 15%), krijgt het huis rechts vooral zonlicht op zijn blinde kant. Het land rond de huizen is, zonder ontwerp, gewoon wat er overschiet na de bouw. In dit deel van Ierland was leembouw een traditionele constructiemethode, met volop grondstof ter plaatse. Toch zijn alle huizen hier gemaakt van ver weg geproduceerd beton.

stallateurs van kleine windmolens in de winderige hooglanden, om alle prachtige vaardigheden die ze hebben ontwikkeld en de inzichten die ze hebben verkregen door jaren praktijk en bezinning, terug te brengen naar de bredere bevolking die begint te beseffen dat de zaken fundamenteel fout lopen. Het is een oproep om op een nieuwe manier met de gemeente te leren communiceren en om zich op nooit geziene schaal met anderen te engageren op basis van een ethiek van dienstbaarheid.

Ik hoop dat in de Transitie-benadering de principes van permacultuur impliciet zijn en niet expliciet. Ik probeer op die manier om te gaan met het feit dat permacultuur een begrip is dat heel moeilijk uit te leggen is aan iemand die in het café aan je vraagt wat het betekent, terwijl je niet over een *flipover*, stiften en vijftien minuten tijd beschikt om plaatjes te tekenen van kippen en vijvers en plantenserres.

Permacultuurprincipes vormen de grondslag van deze Transitie-benadering, die erop gericht is haar concepten toegankelijk te maken door ze als fundamenteel voor te stellen voor ieder mogelijk antwoord op een lagere energietoekomst. Toch is het idee van Transitie op een of andere manier gemakkelijker uit te leggen, zodat er meer tijd overblijft om ook nog over andere onderwerpen te kunnen praten. Dus, als je een achtergrond hebt in permacultuur en sommige van deze dingen je bekend voorkomen, dan weet je nu waarom dat zo is.

De zes principes van het Transitie-model

Er zijn zes principes die naar mijn idee kenmerkend zijn voor het Transitie-concept. Ze zijn duidelijk geworden door naar het proces te kijken zoals het zich heeft ontwikkeld en ze vatten volgens mij precies samen wat het bijzondere aan deze benadering is.

1. Visionaire toekomstbeelden ontwikkelen

Het concept van de ontwikkeling van visionaire toekomstbeelden is grondiger uitgewerkt in hoofdstuk 7. Binnen deze zes principes heeft het ontwikkelen van toekomstbeelden betrekking op het feit dat de Transitie-benadering ervan uitgaat dat we ons alleen in een bepaalde richting kunnen ontwikkelen als we ons kunnen voorstellen hoe het eruit zal zien als we er aankomen. Het plaatje dat we voor ogen hebben als we aan dit werk beginnen is in hoge mate bepalend voor waar we terecht gaan komen. Werken we in de richting van Holmgrens ‘Techno Explosie’ (zie pag.58) of misschien naar iets wat realistischer en wenselijker is? Het scheppen van een helder en uitnodigend beeld van het gewenste einddoel is een centraal principe in het Transitie-proces.

2. Inclusiviteit

Het is niet mogelijk de uitdaging van piekolie en klimaatverandering in zijn gehele omvang aan te pakken zolang we ervoor kiezen binnen ons eigen veilige gebiedje te blijven, zolang groenen alleen met groenen praten, zakenlieden alleen met zakenlieden, enzovoort. De Transitie-benadering tracht een mate van dialoog en inclusiviteit te bevorderen die tot nu toe zelden is bereikt, en is bezig een aantal nieuwe manieren te ontwikkelen om dit voor elkaar te krijgen. Inclusiviteit wordt als een van de basisprincipes gezien om de eenvoudige reden dat we zonder inclusiviteit geen kans van slagen hebben.

3. Bewustmaking

Het einde van het olietijdperk is een verwarrende tijd. We worden voortdurend blootgesteld aan verwarrend tegenstrijdige berichten. De media laten ons koppen zien als: ‘Sterke afname van olieproductie verhoogt de kans op oorlog en ongeregelde heden, blijkt uit nieuw onderzoek’⁹ en ‘CO₂-uitstoot stijgt sneller dan verwacht, blijkt uit onderzoek’¹⁰ terwijl tegelijkertijd de reclame de tegenstrijdige boodschap geeft dat *business as usual* de enige manier is om

‘Alles is mogelijk zodra voldoende mensen beseffen dat alles op het spel staat.’

Norman Cousins

‘Onze eerste taak is het creëren van een economische, sociale en zelfs technologische schaduwstructuur, die klaar zal staan om het over te nemen als het huidige systeem faalt.’

David Ehrenfeld

vooruit te komen, dat globalisering het enige model is dat de wereld kan voeden en dat gewoon dit volgende hebbedingetje kopen ons gelukkig zal maken. (Het recept voor de economische crisis is de economische groei weer op gang te brengen.) Het contrast is soms bepaald frappant, zoals een artikel over het smelten van de poolkappen naast een advertentie voor een nieuwe auto of goedkope vluchten.

De media, waar we in toenemende mate aan zijn blootgesteld, geven voortdurend dubbele boodschappen die ons kunnen verbijsteren. Soms hebben nieuwe Transitie-initiatieven het gevoel dat ze niet veel aan bewustmaking hoeven te doen, omdat iedereen zo langzamerhand wel bewust moet zijn van hoe het zit, maar het is essentieel ervan uit te gaan dat mensen niets van deze dingen afweten. We moeten ervan uitgaan dat er geen voorkennis aanwezig is en het onderwerp zo duidelijk, toegankelijk en onderhoudend mogelijk uiteen zetten, waarbij we mensen de hoofdargumenten geven, zodat ze hun eigen antwoorden kunnen formuleren.

4. Veerkracht

In hoofdstuk 3 onderzochten we het begrip veerkracht, maar het is nuttig hier te herhalen dat het weer opbouwen van veerkracht, naast de noodzaak om snel tot een CO₂-neutrale samenleving te komen, van centrale betekenis is in het Transitie-concept. Het ene doen zonder het andere zou betekenen dat we in beide uitdagingen falen.

5. Inzichten uit de psychologie

Inzichten uit de psychologie zijn ook essentieel voor het Transitie-model. We weten dat een van de voornaamste belemmeringen voor mensen om zich in te zetten bestaat uit gevoelens van machteloosheid, isolement en overrompeling, die vaak door de milieuproblematiek worden opgewekt.¹¹ Dit plaatst mensen niet in een positie van waaruit zij in actie kunnen komen, niet als individu, noch als gemeen-

schap. Het Transitie-model maakt gebruik van deze inzichten door op de eerste plaats een positieve visie te creëren (zie Principe 1, pag.159), door op de tweede plaats een veilige ruimte te creëren waar mensen kunnen praten, overdenken en ervaren wat dit alles met ze doet, en door ten derde stappen die mensen hebben gezet en acties die zij hebben ondernomen te bekrachtigen en zo vaak mogelijk in het proces successen te vieren. Dit samenkomen geeft veel kracht – het gevoel niet de enige dwaas te zijn die zich bewust is van piekolie en klimaatverandering en die het beangstigend vindt. Het geeft mensen de mogelijkheid zich onderdeel te voelen van een collectief antwoord en dat ze deel uitmaken van iets dat groter is dan zij zelf.

6. Geloofwaardige en geschikte oplossingen

In de film *Way to Go: Life at the End of Empire*¹² spreekt Tim Bennett over wat hij noemt het ‘gelukkige hoofdstuk’ aan het eind van de meeste boeken over het milieu, die negen hoofdstukken gebruiken om je te vertellen hoe erg het allemaal is en eindigen met een paar symbolische oplossingen. Zo heb ik ook vele presentaties bijgewoond waar de spreker de omvang van de klimaatuitdaging uiteenzet en aan het eind nog één dia heeft over het lager zetten van onze thermostaten en het vervangen van onze gloeilampen.

Het is belangrijk dat Transitie-initiatieven, nadat ze de argumentatie over piekolie en klimaatverandering hebben uiteengezet, mensen in staat stellen oplossingen uit te werken die een geloofwaardige omvang hebben. Een van de oorzaken van wat we het ‘gloeilampensyndroom’ zouden kunnen noemen, is dat mensen vaak slechts in staat zijn twee niveaus van reactie te onderscheiden: individuen die dingen in hun eigen huis doen, of de overheid die op nationale schaal handelt. Het Transitie-model onderzoekt het gebied daartussen: dat wat op het niveau van de gemeenschap kan worden bereikt.

Het Project-Steunt-Project-concept

Een van de kenmerkende dingen van de Transitie-benadering is het concept van het project dat projecten ondersteunt, kortweg Project-Steunt-Project (PSP). Idealiter moeten Transitie-initiatieven in staat zijn zichzelf te organiseren en richting te geven aan de passie en het enthousiasme dat het proces losmaakt. Op zoek naar zulke modellen ontmoette ik door een ontzettend gelukkig toeval (*serendipity*) John Croft van de Gaia Foundation uit West Australië.¹³ Een paar maanden later kwam gaf hij een ééndaagse training over zijn benadering voor Transition Town Totnes. Een aantal van de instrumenten die hij had ontwikkeld, in het bijzonder de aanpak die hij ‘Drakendroom’ noemt, is te vinden in Bijlage 2, maar het concept dat hier het meest relevant is, is het Project-Steunt-Project.

De Gaia Foundation heeft honderden projecten in gang gezet en ondersteund en heeft veel werk gemaakt van het ontwikkelen van organisatiemodellen. Het is een kleine groep mensen zonder centrale figuur, die uitgaat van een aantal gedeelde principes. Ieder project dat door de Foundation wordt ondersteund, gaat akkoord met het volgende:

- 1. het project impliceert persoonlijke groei voor de deelnemers;
- 2. het bouwt en/of versterkt de gemeenschap;
- 3. het dient de Aarde.

Alle projecten die aan deze criteria (Croft beveelt er niet meer dan zes aan) voldoen, kunnen een aanvraag indienen om een Gaia-Foundation-project te worden. Ieder project heeft zijn eigen bankrekeningnummer, neemt zijn eigen beslissingen, enzovoort. In essentie houdt een PSP in dat het, in plaats van een organisatie te zijn die zelf en groot aantal projecten coördineert en bestuurt, zich er juist op toelegt een atmosfeer te scheppen waarin projecten ontstaan, om ze

vervolgens te ondersteunen wanneer ze zover zijn. Dit betekent dat de organisatie veel slanker en responsiever kan zijn en daarmee werkelijk kan optreden als de katalysator die ze bedoelt te zijn.

We hebben dit tot een basisconcept van Transition Town Totnes (TTT) gemaakt. We zien Transition Town Totnes in de rol van een organisatie die aan bewustmaking werkt, die voortdurend bezig is de contouren en doelstellingen van het project in de kijker te zetten en die enthousiasme opwekt voor het ‘merk’ Transitie. Wij zijn er om inspiratie en motivatie te wekken om projecten te doen ontstaan en ze vervolgens in een netwerk op te nemen en te voeden zodra ze zijn gestart. Binnen dit model moeten we ervoor zorgen dat de integriteit van de naam wordt bewaard. Mensen mogen hun project pas een TTT-project noemen als zij eerst een A4 insturen waarin zij hun voorstel formuleren.

Een voorbeeld hiervan is het Boeken-en-dvd-Project waarbij een vrouw in Totnes een verzameling boeken en dvd’s op het gebied van duurzaamheid wilde aanleggen. De boeken zouden worden uitgeleend via de bibliotheek en de dvd’s zouden gratis uitgeleend worden in de plaatselijke dvd-winkel. Ze had besloten dat dit was wat ze echt wilde doen, vroeg om steun als TTT-project, kreeg die en er zijn nu boeken ter waarde van ruim 1500 Euro in de bibliotheek die er anders niet geweest zouden zijn.

Een van Crofts voorstellen is dat groepen zichzelf een belangrijke vraag stellen over hun wezenlijke betrokkenheid. Zodra het projectvoorstel is uitgewerkt in een concreet plan en het voorlopige budget is vastgesteld, stelt de projectgroep zich de volgende vraag: ‘Als dit project er niet in zou slagen fondsen van buitenaf te verwerven, zouden degenen die erbij betrokken zijn dan bereid zijn de financiële lasten te dragen als het project verliezen maakt?’ De groep die de tweede lancering van het Totnes-Pond leidde, vond dit zeer bruikbaar om de gemeenschappelijke richting te bepalen en mensen tot een echt engagement te brengen.

‘Wat nodig is, is een schaal waarin men een bepaalde graad van controle over de processen van het leven kan voelen, waarin individuen burens en geliefden worden en niet enkel kennissen en nummers, makers en schepers in plaats van alleen maar gebruikers en consumenten, deelnemers en voorvechters in plaats van slechts stemmers en belastingbetalers. Die schaal is de menselijke schaal.’

Kirkpatrick Sale (1980), *Human Scale*, Coward, McCann & Geoghegan

Kwesties van schaal

Een van de vragen die ons vaak worden gesteld betreft de ideale schaal van een Transitie-initiatief. In vele opzichten hebben kleine marktsteden, die dezelfde omvang hebben als veel van de eerste Transitie-initiatieven, de ideale grootte. Zij hebben een duidelijk achterland, dat historisch bepaald werd door de dorpen en ommelanden waarvan de inwoners hun opbrengst juist naar die stad brachten en niet naar een andere stad in de buurt. Zo hebben ook eilanden een goede schaal om mee te werken, omdat ze een duidelijk afgebakende grens hebben. De reden dat het begrip ‘Transition Town’ in het begin zo goed voelde, was dat de kleine stad een schaal heeft waar we ons allemaal van nature mee kunnen verbinden. Veel mensen uit de grote stad hunkeren naar de omvang van een kleine stad of, in deze context, naar de buurt waarmee zij zich beter kunnen identificeren. Veel mensen hebben het gevoel dat terwijl de globalisering is toegenomen, de kring waarmee we ons verbonden voelen en waarop we daadwerkelijk invloed kunnen hebben, is gekrompen. Misschien dat zo weinig mensen nu gaan stemmen, omdat ze het gevoel hebben gekregen dat hun stem niets meer uitmaakt.

Ik ben tot het inzicht gekomen dat de ideale schaal van een Transitie-initiatief er een is waarvan je het gevoel hebt dat je er invloed op kunt hebben. Een gemeente van 5.000 inwoners is bijvoorbeeld iets waarmee je je kunt verbinden, waarmee kun je nog vertrouwd kunt raken. Ik ben opgegroeid in Bristol en weet dat de meeste steden historisch gezien een verzameling dorpen waren en dat gevoel hangt er nog steeds. Dit idee van werken op de schaal van een buurt is niet nieuw.¹⁴

Uiteindelijk zul je een gevoel krijgen van wat de optimale schaal van je initiatief is. Waarschijnlijk zul je hierover instinctief nu al wel een gevoel hebben. Als je om je heen kijkt, wat voelt dan als de

optimale schaal om in te werken? Waar heb je instinctief het gevoel dat je invloedsfeer ligt? Transitie-Bristol, het eerste initiatief op de schaal van een stad, tracht de opkomende buurt-initiatieven zoals Transition Redland en Transition Withywood te helpen door te netwerken, te inspireren, trainingen te geven en ondersteuning te bieden binnen hun eigen Transitie-initiatief.¹⁵

Er bestaat geen magische formule voor het vraagstuk van de schaal. Je groep zal op haar instincten moeten vertrouwen, maar maak je er geen zorgen over – het zal vanzelf komen. Probeer de verleiding te weerstaan, waar sommigen aan hebben blootgestaan, om te proberen te groot te beginnen, bijvoorbeeld door te denken op een schaal van Transitie Brabant of Transitie Nederland/Vlaanderen. Hoewel bruikbaar als concepten, is dit werkelijk het paard achter de wagen spannen. Het is mogelijk dat op een zeker moment in de toekomst het brede spectrum van groepen in een geografisch gebied gaat merken dat er behoefte is aan een netwerk om hun doeltreffendheid te vergroten, maar dan moet dit groeien vanuit een basis van een netwerk van springlevende Transitie-gemeenschappen, en niet van tevoren worden gecreëerd. (Je kunt in Bijlage 5 ‘Hoe word je een Transitie-initiatief?’ zien hoe het Transitie-netwerk groepen die op verschillende schalen werken stimuleert.)

Het raakvlak tussen Transitie-initiatieven en de lokale politiek

De kracht van het Transitie-proces is zijn vermogen om een werkelijk gemeenschapgestuurd proces op gang te brengen, dat vervolgens een samenwerkingsverband aangaat met de lokale politiek, maar op zijn eigen voorwaarden. De rol van de lokale autoriteiten zoals wij die zien, is die van ondersteuning, niet van sturing. Lokale Agenda 21 heeft wel-

iswaar vele interessante initiatieven opgeleverd, maar was in wezen een *top-down*-proces dat probeerde te doen alsof het dat niet was. Het is belangrijk dat Transitie-initiatieven onafhankelijk van de inbreng van lokale politici opereren, althans in het begin. Een Transitie-initiatief kan per definitie niet een project zijn dat wordt ontwikkeld en geleid door het gemeentebestuur, maar het is wel een project waarbij de actieve en enthousiaste steun van de lokale overheid van onschatbare waarde is. Het komt de laatste tijd steeds vaker voor dat het eerste contact met een gemeenschap kwam van iemand van de lokale overheid. Soms zal een gemeenteraadslid deel gaan uitmaken van een stuurgroep of zal de gemeente op diverse manieren steun gaan bieden.

In het boek *Peak Oil Prep* betoogt Mick Winter dat het een van de belangrijkste taken van de overheid op het niveau van een Amerikaanse staat (lees hiervoor dus de Nederlandse of Vlaamse overheid) is ‘de lokale overheden niet voor de voeten te lopen’. Hij schrijft:

‘Zij weten beter dan de staat wat ze nodig hebben. Geef ze alles waaraan ze behoefte hebben. Concentreer je op projecten die bedoeld zijn voor de regio’s... Als er iets moet gebeuren op lokaal niveau, dan zouden staten aan de gemeenschappen moeten geven wat ze nodig hebben om het te verwezenlijken – zonder de touwtjes in handen te willen hebben. Als er iets is dat alleen op het niveau van de staat kan worden gedaan, dan is dat de verantwoordelijkheid van de staat.’¹⁶

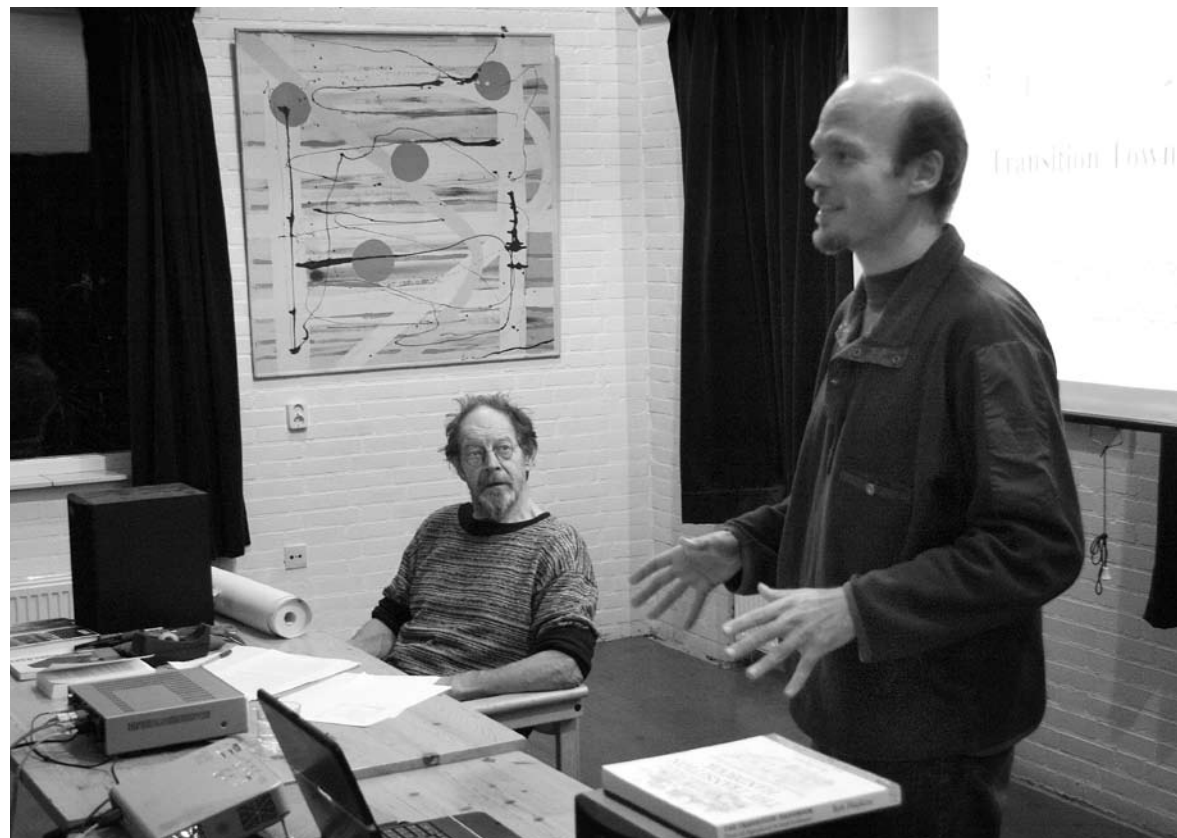
In Nederland of Vlaanderen kun je dit model nog een niveau verder doorvoeren en zeggen dat het de rol van de lokale overheid is Transitie-processen alleen te faciliteren – niet om ze te leiden of te sturen, maar om ze te ondersteunen. Bestuurders waarmee we contact hebben, begrijpen dit steeds beter en gaan actief op zoek naar manieren om het proces te faciliteren. Een voorzitter van een gemeentebestuur die contact opnam met het Transition Network schreef:

‘Terwijl ik graag zag dat het gemeentebestuur ondersteuning bood aan een Transitie-beweging, vond ik de betrokkenheid van gewone mensen uit de gemeenschap juist een van de aantrekkelijkste dingen aan Transitie-initiatieven. Ik heb ervaren dat het allerbeste model is dat het gemeentebestuur de verschillende gemeenschappen ondersteunt en stimuleert, maar dat veel, zo niet de meeste, initiatieven uit de verschillende groepen van de gemeenschap zelf voortkomen.’

Wij als bestuurders moeten ons ervan bewust zijn dat Transitie-initiatieven geen dingen zijn die wij verlenen aan de gemeenschap; het moet niet zozeer een pluim zijn op de hoed van het gemeentebestuur, het is iets dat hoe dan ook gebeurt. Hoewel ondersteuning door het gemeentebestuur de geboorte zal helpen en begeleiden, kan het gemeentebestuur ook helpen de ideeën in die delen van de gemeenschap ingang te doen vinden die anders misschien niet bereikt zouden worden.’

Als Transitie-initiatieven daadwerkelijk hun lokale of provinciale bestuurders benaderen, dan doen ze dat als vertegenwoordiger van een aanzienlijk deel van de gemeenschap met een stuwende kracht achter zich. Toen in Kinsale eenmaal het EDAP was opgesteld (zie pag. 141 e.v.), werd in de gemeenteraad van Kinsale een motie van aanbeveling voor dit plan ingediend, die unaniem werd aangenomen. In Totnes nam de gemeenteraad zes maanden na de officiële lancering een motie van aanbeveling aan voor de activiteiten van Transition Town Totnes. Deze vorm van ondersteuning is zeer belangrijk in die zin dat deze het initiatief stuwkracht geeft door het een grotere geloofwaardigheid te verlenen. Deze ondersteuning zou echter pas gezocht moeten worden als het project een behoorlijke staat van dienst heeft opgebouwd en zijn eigen identiteit heeft ontwikkeld.

In veel steden in de Verenigde Staten, zoals Portland en Oakland,¹⁷ wordt het aannemen van een ‘piekolieresolutie’ door de lokale overheid gezien

Transition Town-avond in Groningen. Sommigen in de Transitie-initiatieven waren hun tijd ver vooruit, zoals hier, zittend, de auteur van *Olieslaaf of eigen baas - met een goed energiebeleid naar onafhankelijkheid*, een boek uit 1983!

als een mijlpaal. Dit kan zo zijn, maar ik heb het gevoel dat de belangrijke eerste stappen eruit bestaan de gemeenschap bij het proces van bewustwording te betrekken en energie voor het project op te bouwen, in plaats van in een vroeg stadium te verdwijnen in de verwarrende wereld van beeldsvorming en bezig zijn op het niveau van de lokale overheid. Zodra je dit bereikt hebt, zal de overheid aan het proces willen deelnemen, want die ziet nu dat dit de plek is waar de energie zit en waar het vernieuwende denken plaatsvindt.

Wat de interactie tussen TTT en de lokale over-

heid betreft is een van de belangrijkste onderdelen de werkgroep Verbinding-met-de-lokale-overheid. Deze werd gevormd door een groep mensen die een tijd als raadsleden bij de gemeente betrokken waren geweest of die in diverse bestuursorganen hadden gezeten en begrepen hoe de politieke structuur werkt.

Deze groep loopt nu ieder nieuw programma van evenementen door en ze nodigen die publieke vertegenwoordigers uit die zij vinden dat erbij zouden moeten zijn. Zij houden ook de komende gemeentelijke agenda in de gaten. Zij vormen een onderdeel van centraal belang voor het TTT-initiatief. Je zou kunnen stellen dat als prominente lokale politieke figuren vanaf een vroeg stadium betrokken willen zijn, zij het beste kunnen samenwerken met zo'n groep om het bredere proces vooruit te helpen.

Hoe start je een Transitie-initiatief?

Hoofdstuk 11

In dit stadium speel je, hopelijk, met de gedachte om waar jij woont een Transitie-initiatief te starten. Je hebt misschien al eens rondgekeken en je afgevraagd waar je zou kunnen beginnen en hoe je dat in 's hemelsnaam doet. Hieronder beschrijf ik de 'Twaalf Stappen van de Transitie', die hopelijk een antwoord geven op je 'Waarmee beginnen we en wat dan?'-vragen.

Maar eerst is het goed om even stil te staan bij een aantal vragen, die vaak opkomen bij mensen die al begonnen zijn met het plannen van een Transitie-initiatief en die hen tegen kunnen houden om ermee door te gaan. Ik noem ze 'De Zeven Maren'.

De Zeven 'Maren'

'Maar... we hebben geen budget'

Dit is echt geen argument. Geld is een armzalig substituuut voor enthousiasme en betrokkenheid bij je gemeenschap die je door de eerste fasen van je transitie heen zullen leiden. Subsidieverleners kunnen ook een zekere mate van controle eisen en kunnen het initiatief in richtingen sturen die tegen de belangen van de gemeenschap en tegen je oorspronkelijke visie ingaan. Er is natuurlijk niets op tegen als je initiatief redelijke inkomsten genereert. Transition Town Totnes begon in september 2005 zonder geld en was tot voor kort voor het grootste deel zelfredzaam. Onze lezingen en filmvoorstellingen bren-

gen voldoende geld op om speciale evenementen, zoals de Open-Space-dagen, gratis te kunnen organiseren. Je zult op een punt komen waarop je geld nodig zult hebben voor bepaalde projecten, maar tot dan zul je het zeker redden. Hou zelf de touwtjes in handen van wat er met je belangrijke initiatief gebeurt en laat je niet tegenhouden door een gebrek aan geld.

'Maar... ze zullen ons niet laten doen'

Sommige groenen zijn bang dat elk initiatief dat er op een of andere manier in slaagt om verandering te bewerkstelligen, verhinderd, tegengewerkt of aangevallen zal worden door anonieme bureaucraten of bedrijven. Transitie-initiatieven werken 'onder de radar'; op zich lokken ze geen kwade reacties uit bij enige bestaande instantie.

Integendeel, bedrijven zijn zich elke dag meer bewust van duurzaamheid en klimaatverandering en je zult er verstoeld van staan hoeveel mensen in machtsposities enthousiast zullen zijn en geïnspireerd worden door wat jullie doen. Ze zullen je initiatieven eerder steunen dan ondermijnen. Je zult merken dat je Transitie-initiatief constant tegen open deuren duwt. De unanieme ondersteuning van veel Transitie-initiatieven door hun lokale overheden is daar een voorbeeld van.

'Maar... er zijn al groene groepen in deze stad en die wil ik niet voor de voeten lopen'

In Stap 3 (pag.169) zullen we hier verder op ingaan,